

Norsk musikkråd

Musikkens studieforbund

Kommuneveileder musikklokaler

registrering, vurdering og utbedring
av musikklokaler i kommunen

*Utgitt av Akershus musikkråd, 15. mai 2009,
revidert utvalg for musikklokaler utgave 2017*

Innledning

I de fleste kommuner er hele eller deler av det lokale musikklivet henvist til å øve eller holde konserter i lokaler som er lite egnet til dette. Oftest er de akustiske forholdene lite tilpasset den bruk lokalene har.

Konsekvensene av dårlig og lite tilpasset akustikk i musikklokalene er flere, både for utøvere og publikum. Ved konserter får ikke publikum den rette musikkopplevelsen, og utøverne lider også under dårlige akustiske forhold. Langvarig øving i lokaler med dårlige akustiske forhold fører til at musikere og sangere ikke kan nå et godt resultat da utøverne «læren» å tilpasse seg (kompensere for) en feil akustikk i rommet.

Det er en utbredt oppfatning at det er meget kostbart å utbedre akustikk. Til dels er dette sant, men i en del tilfeller er det fullt mulig å gjøre noe med akustikken uten store kostnader.

Norsk musikkråd (NMR) har utviklet en veileder for registrering, vurdering og utbedring av de akustiske forholdene i lokaler som brukes til musikk. Denne veilederen beskriver de forskjellige fasene i prosessen. Det er også utarbeidet fullstendig veiledningsmaterieell slik at de kommunene som ønsker det kan ta utgangspunkt i konkrete og maler for rapporter og tilpasse dette til sine lokale forhold.

Det er viktig å være oppmerksom på at forskjellige musikkjangre har vidt forskjellige behov når det gjelder romakustikk. Eksempelvis er et rom som passer for kor direkte uegnet for storband eller rock, og omvendt.

Det lokale musikkrådet tar initiativ til og sørger for at prosessen drives fram. Arbeidet og prioriteringene gjøres best i samarbeid med kommunen og i henhold til NMRs – *Normer og anbefalinger* eller NS8178. Det er en fordel at samarbeidet blir så godt som mulig og at det etableres så tidlig som mulig i arbeidet.

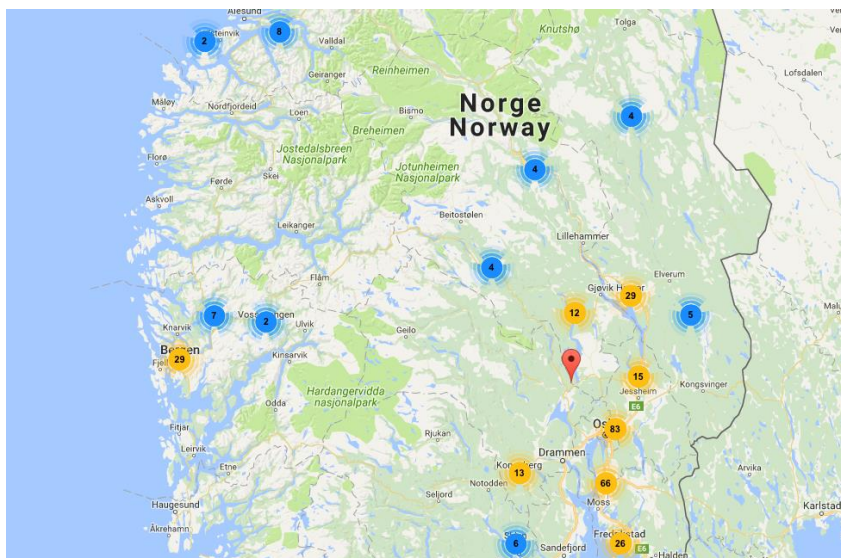
Framgangsmåten består av følgende faser:

- 1. Registrering av lokaler som brukes til musikk i kommunen**
- 2. Måling av romakustikk**
- 3. Vurdering av hvilke lokaler som bør brukes til hvilke formål**
- 4. Vurdering av utbedring av de akustiske forholdene**
- 5. Prioritering av tiltak – lage helhetlig plan for kommunen**
- 6. Framskaffe økonomi og gjennomføre tiltak**

1. Registrering av lokalene

Utføres av personer med lokalkunnskap. Arbeidet innebærer å sette opp en komplett liste over de lokalene som faktisk benyttes til øving og konserter i kommunen i dag. Samtidig registreres hvilke musikklag som bruker lokalet når.

Det er viktig at alle deler av musikklivet omfattes av oversikten og at den tar hensyn til både øvings- og konsertbruk. Formell eier av lokalet og kontaktopplysninger registreres. Når listen over lokaler er klar, prioriteres de lokalene det skal foretas akustikkmålinger i. Før en planlegger akustikkmåling bør lokalenes takhøyde og romvolum vurderes ut i fra NMRs *Normer og anbefalinger*. Vær oppmerksom på at lydisolasjon i noen tilfeller også må vurderes, så sørg for å ta med dette der det er aktuelt. Fasen avsluttes med en kommentert liste over lokalene.

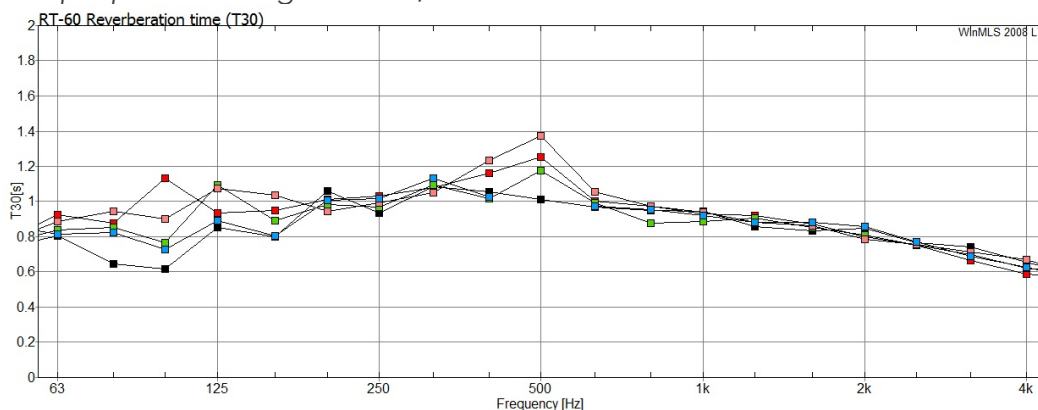
Norsk musikkråd har en nasjonal database med alle lokaler der det er gjennomført akustisk måling. Se nettsidene database.musikklokaler.no eller www.musikklokaler.no/akustikk/her-har-vi-malt for målerapporter og oversikt.

2. Måling av romakustikk

Utføres lokalt av personer med fagkunnskap i akustikk eller som har fått opplæring i bruk av måleutstyr. Målingene utføres etter Norsk musikkråds standard målemetode slik at de blir utført likt i alle lokaler over hele landet. Resultatene registreres i Norsk musikkråds database for måleresultater (database.musikklokaler.no).

Det er viktig at man tar med alle lokalene som mer eller mindre regelmessig benyttes til musikkformål, både av det lokale musikkliv og til «eksterne» konserter. Ta med kulturhuslokaler, samfunnshus, gymnastikksaler, aulaer, kirker, lokaler for framføring av rock, bandrom, menighetsaler og andre lokaler som brukes til konserter og/eller øving.

Eksempel på etterklangskurve i 1/3 oktavbånd

Målingene gjøres med avansert akustisk måleutstyr og bruker "sinus-sweep" for å sikre en god kartlegging av det enkelte lokale. Egenskapene i hvert lokale beskrives slik de er under målingen, og suppleres med erfaringer brukerne har gjort seg. Måleresultatene og beskrivelsene samles i en standardisert rapport som angir lokalets etterklang, klarhet, romforsterkning og bakgrunnsstøy, supplert med bilder og tegninger (skisser) av rommet. Rapporten gir (evt kan gi) et godt grunnlag for en fagakustikers vurdering av eventuelle akustiske utbedringstiltak i rommet.

3. Vurdering av hvilke lokaler som bør brukes til hvilke formål

Neste punkt i prosessen omfatter en vurdering av hvilke lokaler som passer for hvilke musikkformål. Dette gjøres i samarbeid mellom personer med lokalkunnskap og personer med akustisk kompetanse. Med utgangspunkt i erfaringer fra bruk av lokalene, måleresultatene og kjennskap til musikklivet i kommunen, prioriteres de aktuelle lokalene til forskjellige musikkformål (sjanger/konsert/øving). Samtidig legges det fram forslag til en prioritering av hvilke lokaler man ønsker å utbedre.

Vurderingen tar utgangspunkt i *NMRs Normer og anbefalinger*, NS8178, målerapportene, og ser på hvilke utbedringer som kan gjøres, og ikke minst, tidligere erfaringer med bruk av lokalene. Arbeidet kan skje internt i kommunen (hvis man har tilgang på personer med akustisk kompetanse), gjennom samarbeid med instanser som innehar slik kompetanse (f.eks. fylkesmusikkrådet) eller gjennom å kjøpe slik konsulentbistand.

Samtidig legges det fram forslag til en prioritering av hvilke lokaler man ønsker å utbedre, eventuelt også aktuelle utbedringstiltak i en del av lokalene. Enkelte tiltak kan avleses nesten direkte fra klassifiserings-skjemaene.

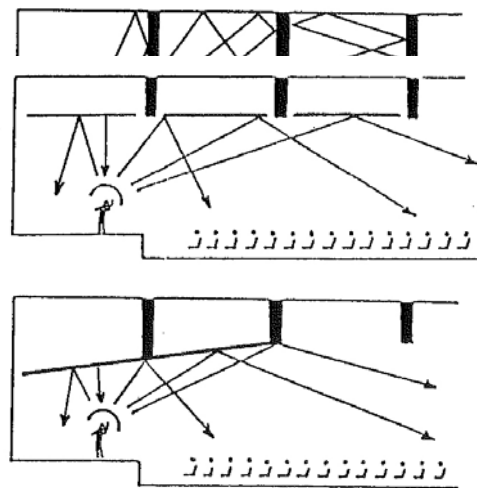
NS8178 og Norsk musikkråds normer og anbefalinger

4. Vurdering av utbedring av de akustiske forholdene

Gjøres av akustiker som er kjent med NS8178 og har erfaring med romakustikk og kulturlokaler.

Denne fasen innebærer å anvisa konkret hvordan man kan forbedre de akustiske forholdene i lokalene. Arbeidet må være så konkret at det kan danne grunnlag for (økonomiske) prioriteringer, men trenger ikke å gå så langt som å omfatte en fullstendig prosjektering av utbedringene for alle lokalene. Jo bedre jobb som gjøres, jo bedre blir grunnlaget for de økonomiske beslutningene i neste fase. For noen lokaler vil anvisningene være tilstrekkelig for igangsetting, for de øvrige (som trenger grundigere prosjektering) skal vurderingen ende med en antydning av kostnadsrammer.

Denne fasen avsluttes med en rapport som anviser aktuelle tiltak og en grov økonomisk kalkyle for utbedringer i hvert enkelt lokale. Rapporten skal danne grunnlag for prioritering av tiltak/investeringer (fase 5).

5. Prioritering av tiltak – lage helhetlig plan for kommunen

Gjøres lokalt i kommunen (helst i samarbeid mellom musikkrådet og kommunen). I denne fasen prioriteres de påviste tiltakene ut fra lokale prioriteringer, det tas hensyn til alle musikksjangre og behov for både øvings- og konsertlokaler. Det settes opp en prioritert liste for utbedring, der også eventuelle nybygg bør tas med.

Listen må være så konkret at utbedringene tas i kronologisk rekkefølge i tråd med det som reelt sett utgjør kommunens helhetlige plan for musikklokaler, på samme måte som kommunens plan for idrettsanlegg.

Det er viktig at alle prioriterte tiltak på listen (for eksempel de fem øverste) er kvalitetssikret med hensyn til kostnad og effekt. Hvis mulig bør feilmargen for økonomisk kalkyle ligge i størrelsesorden $\pm 25\%$ for mindre tiltak, og vesentlig mindre for større tiltak.

6. Framskaffe økonomi og gjennomføre tiltak

Den politiske jobben med å finne økonomi er helt sentral og gjøres av musikklivet i forhold til kommunens økonomiske prioritering. Deretter kan kommunen foreta konkrete bevilgninger til de enkelte utbedringstiltakene og iverksette tiltakene.

Det siste som gjenstår er å budsjettere, finne økonomi til gjennomføring av tiltakene og starte arbeidet. Eventuelt må prosjektene detaljplanlegges av en fagakustiker gjennom befaring i de prioriterte lokalene samt påvise konkrete utbedringstiltak. I en del tilfeller er tiltakene allerede så godt beskrevet at man kan begynne de konkrete utbedringene uten ytterligere prosjektering.

Vigernes skole, Skedsmo, Samlingssalen
Foto: Jon G. Olsen, Akershus musikkråd

www.musikklokaler.no

Her finner du mer informasjon om Norsk musikkråds arbeid med musikklokaler, en del fagartikler og annet nyttig stoff om akustikk, utstyr osv.

Du finner også prisoverslag for akustikkmålinger og for vurdering av aktuelle tiltak i lokalene samt oversikt over aktuelle akustikere / leverandører / rådgivere.

6 punkter for lokale musikkråds arbeid med **registrering, vurdering og utbedring** av lokaler til musikkformål i kommunen

1. Registrering av lokaler som brukes til musikk i kommunen

Sette opp en liste over hvilke lokaler som brukes av hvilke lag og om det er til øving eller konsert. Viktig å få med hele musikklivets bruk per i dag. Gjøres normalt av musikkrådet.

2. Måling av romakustikk

Foreta måling av bakgrunnsstøy og etterklang i lokalene, hvis mulig alle lokalene fra punkt 1 (evt. prioritert liste). Gjøres med profesjonelt måleutstyr og av personer med kunnskap i målinger, for eksempel fylkesmusikkrådet eller fagakustiker.

3. Vurdering av hvilke lokaler som bør brukes til hvilkeformål

På bakgrunn av målerapporten vurdere hvilke lokaler som passer til hva, og hvilke lokaler som er aktuelle for fase 4. Gjøres best i samarbeid mellom musikkrådet i kommunen og personer med akustisk kompetanse.

4. Vurdering av utbedring av de akustiske forholdene

Foreta en analyse av aktuelle tiltak i utvalgte lokaler, herunder kostnads-beregne utbedringer, i lokalene som velges ut i trinn 3. Gjøres av fagakustiker med erfaring fra romakustikk i kulturlokaler.

5. Prioritering av tiltak – lage helhetlig plan for kommunen

På bakgrunn av trinn 3 og 4 lage en helhetlig plan for musikklokaler, herunder prioritere aktuelle tiltak. Gjøres av musikkrådet, gjerne i samarbeid med kommunen. I denne fasen vurderes også evt. nybygg som del av den helhetlige kommunale planen.

6. Framskaffe økonomi og gjennomføre tiltak

Politisk arbeid med å finne økonomi til tiltakene listet opp i fase 5. Tiltakene skal gjennomføres i tråd med prioriteringen.

For nærmere opplysninger ta kontakt med
Norsk musikkråds og Musikkens studieforbunds utvalg for musikklokaler
Jon G. Olsen, jon.olsen@musikk.no